

Jatorrizkoa, bikoiztua ala azpitolatua?

Sekuentzia honetan, Aintzane Gamiz eta Aintzane Crujeiras bikoiztaileak gertutik ezagutzeko aukera izango dugu, eta beraien bitartez bikoiztaileen lanbidea ere bai. Horretarako, ariketa hauek egin ditzakezu:

- Bideoa ikusi aurretik, erantzun binaka galderei.
- Ikusi bideoa eta aukeratu aipatutako ezaugarriak zeintzuk diren.
- Irakurri testua eta lotu hitzak definizioekin.
- Erantzun binaka proposatutako galderei.

1. Gaian sartu

Ariketa-sorta honetan, bikoiztaileen lanbidea gertutik ezagutu dugu Aintzane Gamizi eta Aintzane Crujeirasi esker. Biak Bikoiztale Euskaldunen Elkarteko kideak dira. Bideoa ikusi aurretik, erantzun binaka galderari:

- **Nola ikusten dituzu filmak? Zein ohitura duzu?**
Bikoiztuta, jatorrizko bertsioan azpitoluekin...
- **Bikoiztuta edo azpitolatuta ikusi duzun azken filma zein izan da? Zein hizkuntzatan?**

2. Bideoa ulertu

Orain, Bieuseko kideei egindako elkarrizketaren bideoa ikusiko duzu. Bertan, bikoiztaile izateko hainbat dohain edo ezaugarri aipatuko dituzte Aintzane Gamizek eta Aintzane Crujeirasek. Ikusi bideoa eta esan zein ezaugarri behar dituen bikoiztaile batek eta zeintzuk ez:

<https://labur.eus/jaSyR>

	EZ	BAI
-Ahotsa		
-Bikoiztaile graduko ikasketak unibertsitatean egitea		
-Interpretazioa		
-Hainbat hizkuntzatan hitz egitea		
-Teknika		
-Eginez ikasten den ofizioa da, pixkanaka		
-Jatorrizko bertsioa eraldatzeko baliabideak izatea		
-Ahotsa kokatzen ikasi behar da		
-Jatorrizko bertsioarekin leiala izatea		
-Hainbat erregistro egiteko gaitasuna		
-Norberaren erregistroa ongi menderatzea		
-Gorputzaren kokapena		

3. Irakurri testua

Testua irakurri eta erreparatu azpimarratutako hitzei:

Euskaraz bikoiztearen abenturak eta kalenturak

Marrazki bizidunetan, telesailetan edo filmetan **jatorrizko ahotsak** ordezkatu, eta beste hizkuntza batean gainean grabatzeari bikoizketa deitzen zaio. Ohituta gaude kanpoko aktoreen ahotsak gaztelaniaz, frantsesez edo euskaraz bikoiztuta ikusten; batzuetan, **bikoiztutako bertsioa** ikusten ari garela ahaztu ere egiten dugu. Horren erantzuleak bikoiztaileak dira: **irakurketa-estudioetan**, jatorrizko ikus-entzunezkoaren gainean, produktua beste hizkuntza batean grabatzen dute. Aintzane Gamiz eta Aintzane Crujeiras Bikoiztaile Euskaldunen Elkarte (Bieuse) kideak dira, eta beraiekin egoteko aukera izan dugu lanbidearen gorabehera buruz hitz egiteko.

Bikoizteko prozesua

Jatorrizko ikus-entzunezkoa itzuli eta egokitu egin behar da, bikoiztailearen eskuetara iritsi aurretik. "Askotan ez dakigu zer bikoiztu behar dugun estudioa iritsi arte: zer pertsonaia izango garen, eta zer pelikula, telesail edo marrazki bizidunetako izango den. Momentuan esaten digute", kontatu digu Crujeirasek.

Gamizek, berriz, **testuaren itzulpenak eta egokitzapenak** duen garrantzia azpimarratu digu: "Hor hasten da prozesua. Filmeko edo telesaileko **hizkuntza ortopedikoa** bada, ez ditu ikusleak erakarriko; eta egokitzapena gaizki egin bada, ez da sinesgarria izango. Gure lana ere asko errazten du hori ongi egin egoteak". Biek ala biek **jatorrizko bertsioa** ahalik eta gehiena hurbiltzen saiatzen direla esan digute, beraiek ere aktore-lanetan jardun dutelako. "Aktoreek eta zuzendariak modu zehatz batean egin dute lan, eta modu berean jardun behar dugu guk ere", zehaztu digu Crujeirasek.

Take (hartualdi) izeneko unitateetan banatzen dute lana: bi edo hiru aldiz entseatzen dute take bakoitza grabatu aurretik: "Testua, telebista, denbora, pertsonaiaren ahoa, besteek noiz hitz egiten duten... Hainbat xehetasun hartu behar ditugu kontuan...", adierazi digu Gamizek. Bere ustez, bikoiztea gidatzea bezalakoxea da: "Hasieran zaila da, baina gero automatikoki egiten ikasten dugu. Gainera, teknologia berriek eta teknikak asko lagundu digute, horiek gabe motelago egingo genuke gure lana".

Azpitoluak vs bikoizketa

Bikoizketa motelago edo azkarrago egin, duela hogeitun urte edo orain aritu, bada askotan errepikatu den eztabaida bat: filmak bikoiztu ala **jatorrizko bertsioa** ikusi azpitoluekin. Horregatik ez dugu aukera hau pasatzen utzi, eta Bieuseko kideei horri buruz galdetu diegu. Biek "osagarri" hitza aipatu digute. Hauxe esan digu Gamizek: "Euskaraz bikoiztu eta azpidatzi daiteke. Hizkuntza gutxitua den heinean, ezin dugu hizkuntza hegemonikoen politika bera erabili. Gure hizkuntza mantendu nahi badugu, ezin dugu ahoskera galdu. Nire ustez, bikoizketa euskara sustatzeko erreminta bat da".

Crujeirasek teknologia aipatu digu: "Gaur egungo telebistan botoi bat sakatu besterik ez da egin behar. Nahi duenak **azpitoluekin jatorrizko bertsioa** ikus dezake, eta nahi duenak bikoiztuta. Ez dago arazorik". Haurren kasuan, adibidez, oso txikiak direnean ez dakite irakurtzen, eta aukera bakarra bikoiztutako marrazki bizidunak ikustea da.

Euskarara bikoiztutako zinema

Azpitoluak jarritako edo **bikoiztutako ikus-entzunezkoen** arteko gatazkaz gain, Crujeirasek askotan entzun izan dugun galdera bat egin digu: "Nork ikusten du euskarara bikoiztutako zinema? Nire ustez, kontua ez da ikustea nor joaten den. Kontua da guri zer-nolako materiala iristen zaigun bikoizteko, eta zer dagoen jada kalean. Adibidez, film bat gaztelaniaz bikoiztu badute, eta handik sei hilabetera euskarara bikoiztuz gero, nork ikusiko du?".

Aurreko orritik dator

Horrez gain, euskarara bikoiztutako zenbait produktutan egileei “hizkuntza ortopedikoa” edo naturala ez dena” erabiltzea leporatzen zaie. Horren aurrean, Gamizek “hausnarketa” bat egiteko garaia dela esan digu, bere ustez hizkuntza ortopedikoa izatea bikoizleen lan-egoera prekarioari zuzenean lotuta baitago: “Kalitatezko bikoizketa bat bultzatu behar dugu, arrotza egiten ez den hizkuntza batekin, ondo egokitutako eta itzulitako materialarekin... Kontziente gara egiten dugun lana arrotza dela jende askorentzat. Ordu gehiagoko lanaldiak nahi ditugu, euskaraz gehiago bikoiztu nahi dugu; baina kalitatezko lana izatea nahi dugu. Horixe egiten ez dugun bitartean, jendeak ez du euskarazko produkturik kontsumituko”.

Prekaritatea da erantzuleetako bat Crujeirasen ustez: “Euskarazkoa ez dela sinesgarria esaten dute askotan, baina itzuli edo egokitu behar duenak ez badu nahikoa denbora horretarako... Inbertitzen den diruak badu zeresana”. Gamiz ere ados dago: “Testua ondo itzulita eta egokituta badago, gure lana asko erraztuko du eta sinesgarritasuna emango dio ikus-entzunezkoari”.

Argazkia: Binahi Agentzia

Orain lotu hitzak
dagokien
definizioarekin:

DEFINIZIOA

1. Marrazki bizidunetan, telesailetan edo filmetan jatorrizko ahotsak ordezkatu, eta beste hizkuntza batean gainean grabatutako bertsioa.
2. Marrazki bizidunetan, telesailetan edo filmetan entzuten dena idatziz emateko erabiltzen den tresna.
3. Filmak, telesailak edo filmak izan daitezke. Ikusmenaren eta entzumenaren erabilerari deritzona.
4. Bikoiztaileek lan egiten duten espazioari deitzen zaio.
5. Naturala ez den hizkuntza da, arrotza egiten zaiguna.
6. Ikus-entzunezkoa sortu den hizkuntzan egotea.
7. Ikus-entzunezkoaren hizkuntza bertsio berrirako prestatzeko ematen diren pausoak dira.

ZER

Hizkuntza ortopedikoa

Azpitoluluak

Testuen itzulpena eta egokitzapena

Irakurketa-estudioa

Bikoiztutako bertsioa

Jatorrizko bertsioa

Ikus-entzunezkoa

4. Egitekoa: Zein baliabide da egokiena?

Bikoizketari eta azpituluei buruz jardun dugu ariketa-sorta osoan zehar. Jarri binaka eta eztabaidatu ikaskidearekin:

- Zein da baliabide egokiena hizkuntzak ikasteko garaian: jatorrizkoa, bikoiztua ala azpitulatua?
- Aztertu eredu bakoitzaren alderdi onak eta txarrak zure esperientzian oinarrituta.

Argazkia: Binahi Agentzia

ERANTZUNAK

2. Bideoa ulertu

	EZ	BAI
-Ahotsa	✓	
-Bikoiztaile graduiko ikasketak unibertsitatean egitea	✓	
-Interpretazioa		✓
-Hainbat hizkuntzatan hitz egitea	✓	
-Teknika		✓
-Eginez ikasten den ofizioa da, pixkanaka		✓
-Jatorrizko bertsioa eraldatzeko baliabideak izatea	✓	
-Ahotsa kokatzen ikasi behar da		✓
-Jatorrizko bertsioarekin leiala izatea		✓
-Hainbat erregistro egiteko gaitasuna		✓
-Norberaren erregistroa ongi menderatzea	✓	
-Gorputzaren kokapena	✓	

3. Irakurri testua

1. Bikoiztutako bertsioa
2. Azpitoluluak
3. Ikus-entzunezkoa
4. Irakurketa-estudioa
5. Hizkuntza ortopedikoa
6. Jatorrizko bertsioa
7. Testuen itzulpena eta egokitzeapena

TRANSKRIPZIOA

1. Zer behar da bikoiztaile izateko?

Aintzane Crujeiras: Bikoiztaile izateko askotan esaten dute ahotsa... Nik uste dut ezetz, ez? Ahotsa ez dela garrantzitsua, baizik eta interpretazioa eta teknika: jakitea nola funtzionatzen duen...

Aintzane Gamiz: Nik uste dut gurea ofizio bat dela, eta ofizio bat den heinean, ikasten da eginez. Bai? Nik uste dut bai Aintzane eta bai biok, eta zuzendu oker banago, kurtso bat egin genuen, *cursillo* (ikastaro) bat esaten dena, teknikaren gutxienekoak ikasteko; baina horrek ez du esan nahi jada ofizioa ikasita duzunik, ezta gutxiagorik ere. Gainera, hasten zara gutxinaka-gutxinaka (gutxika-gutxika): giroak* egiten... Zure ahotsa...

Aintzane Crujeiras: Inpostatzen... Jakiten non jarri, eta non ez... Nola funtzionatzen duen eta nola ez...

Aintzane Gamiz: Hori da. Eta ohitu behar zara (duzu) zure ahotsa entzuten, zeren askotan, ez dakit zuei pasa zaizuen, baina zure ahotsa entzun eta: "Ai ama, baina hau nire ahotsa da?". Askotan pasatzen da, ezta? Ohitu behar zara (duzu) zure ahotsa entzutera (entzuten), eta, zertarako? Ba, gero horren gainean zuk zuzenketak eta modulazioak egiteko. Ikasteko ahotsa *kolokatzen* (kokatzen), bai? Erregistro desberdinak ikasteko.

Aintzane Crujeiras: Hori esan behar nizun, gaur egun ere ikasten ari gara.

2. Interpretazio eta erregistro desberdinak funtsezko...

Aintzane Crujeiras: Nire iritzia da, oso garrantzitsua dela interpretazioa, interpretatzen jakitea. Zeren, egia da, marrazkiak direnean, jolasteko aukera gehiago daukazula; baina fikzio bat bikoizten ari zarenean, aktore bat dago bertan, zuzendari bat dago atzean, zerbaitegatik lortu nahi izan du aktoreak eman duena momentu horretan. Orduan, nahiko leala (leiala) izan behar zara (duzu) aktoreak eta zuzendariak ematen dizunarekin momentu horretan...

Aintzane Gamiz: Aintzanek esaten zuen moduan, interpretazioari garrantzia handia ematen diola, niretzako hori oso inportantea da, eta, horretaz aparte, hainbat erregistro izatea. Zeren askotan, badaude aktore batzuk, nik uste, erregistro bakarra daukatenak, ez? Eta erregistro bakarra hori, asko menderatzen dute eta oso ondo egiten dute. Baina niretzako oso inportantea da pertsonaia desberdinak egiteko gaitasuna izatea. Horrek, gainera, aukera gehiago ematen dizkizu lan egiteko, ezta?

3. Lanbidea urteekin asko aldatu da?

Aintzane Gamiz: 80. hamarkadan (80ko hamarkadan) ez zen pistetan lan egiten. Orain aukera dago, zu joaten zara zure pertsonajea (pertsonaia) egitera, eta, atrilean zu bakarrik zaude, zeren zure pista bakarrik grabatzen dute. Gero nahasketetan egiten dutena da moldatu, egokitu eta kolore berdina eman, ez?

Baina orain dela 50 urte hori ez zegoen, eta duela 40 urte ere ez. Orduan zer egiten zen? *Venga*, denak tropelean mikro aurrean eta tokatzen zenean, zu jartzen zinen, gero bestea jartzen zen eta orduan, eszena batean zeuden pertsonaia guztiak, denek batera lan egiten zuten.

Aintzane Crujeiras: Zer esan nahi du? Bera *konfunditzen* (nahasten) bada, edo ni *konfunditzen* (nahasten) banaiz, edo ondokoa *konfunditzen* (nahasten) bada, dena berriro errepikatu behar duzu, zeren pistan zoaz!

Aintzane Gamiz: Take guztia errepikatu behar da.

Aintzane Crujeiras: Orduan dena errepikatu behar da.

Aintzane Gamiz: Horrek esan nahi du, garai bateko bikoiztaileak (bikoiztaileek), oraindik ere gaitasun gehiago (handiagoa) zutela bikoizteko.

Giroak*: Eszena batean hondoan entzuten den soinua, elkarriketa nagusiaren atzetik entzuten dena. Taberna batean, adibidez, ondoko mahaikoen elkarriketa.